

במקום

לאנשים שאוהבים קיבוץ

תג המחיר של חבר הקיבוץ המופרט, עזרא דלומי
עמ' 2
מודל קיבוצי חדש בכפר גליקסון?
עמ' 4
להפרד מהתק"צ? הצעה של אורי לוימן תגובה של אלישע שפירא
עמ' 6

חשוון תשע"ב • נובמבר 2011 • גיליון 33

מתקן טיהור השפכים יוצר ביו-גז שחוסך כ-13% מצריכת הדלק של המחלבה (צילום: יעקב וייס)

לחנך את דור ההמשך לאכפתיות סביבתית (צילום: יעקב וייס)

ירוק בערבה

יטבתה - אימפריית קיימות

שינוי גדול עבר על קיבוץ יטבתה בשנים האחרונות עם אימוץ סטנדרטים ירוקים גבוהים ביותר ויותר תחומים. זאת קריאת כיוון לקיבוצים השיתופיים. ודרך אגב, המהפכה הירוקה הזאת חוסכת לסביבה אבל גם לכיס

יעקב וייס / יטבתה

בשנים

האחרונות עשינו ביטבתה צעדים גדולים כדי להרכיב את ההתפתחויות האחרונות בתחומי הטכנולוגיה הירוקה והקיימות. הרשו לי לקחת אתכם לסיור קצר בפרויקטים השונים המתקיימים היום ביטבתה. נתחיל בפרויקט הגדול מכולם - מתקן טיהור השפכים: בתוך "חבית" ענקית, שבכנייתה הושקעו כמיליון דולר, נאספים השפכים מהרפת ומהמחלבה ובתהליך של סינון מכני ופירוק באמצעות חיידקים מיוצרים שני מוצרים עיקריים: מי שפכים באיכות של שפכים ביתיים וביו-גז.

את המים המטוהרים לדרך-גת שפכים ביתיים מוזרימים להמשך טיפול במתקן האזורי

רי ומשם הם נשאבים להשקיית גיי-דולי השחת (אלו השטחים העגולים המאפיינים את יטבתה בכל צילומי האוויר), השחת מזיין את הפרות והמ-עגל הירוק נסגר וחוזר חלילה.

את הביו-גז מוזרימים למחלבה להפעלת דוד קיטור שחוסך כ-13% מצריכת הדלק של המחלבה. בנוסף להיבט הכלכלי, מדובר בצמיחה פליטת גזי החממה בהיקפים של כ-1,000 טון בשנה! פרויקט ירוק נוסף הינו ייצור

חשמל ע"י תאים פוטו-וולטאים מעל סככת הפרות ובחניית הרכבים במ-זנון. גם מיזם זה חסך עד כה כמות ניכרת של גזי חממה (אם כי בהיקף קטן יותר מהביו-גז במחלבה). באתר הקיבוץ מוצבים שעונים המודדים את חיסכון פליטת גזי החממה. נכון לכתיבת שורות אלו נחסכו בפרויקט הרפת בלבד כ-160 טון גזי חממה והתקבל החזר כספי של למעלה מחצי מיליון ש"ח. בתמרים אנו מייבשים ומרס-

בזכות קולטי שמש אנו מאריכים את תקופת הפעילות בבריכה בחודשיים נוספים בכל שנה. משאבה שואבת את מי הברכה לקולטי שמש המונחים על מדרון סמוך. המים החוזרים מעלים את טמפרטורת הברכה במספר מעלות

קים את גזם הכפות לחומר המשמש ברפת לריפור וייבוש מצע הפרות. יש לנו פרויקט קומפוסט בו נאסף זבל הפרות ונהפך לחומר דישון לגיי-דול השרה.

בשליחין אנו מגדלים את האשל הזקוף באמצעות מי רכז המפונים ממתקן ההתפלה של המחלבה. האשל הזקוף, בנוסף לפינוי מי הרכוז, מע-שיר את עולמנו בחמצן (דבר שמא-פשר גם הכנסה - קרן בין לאומית משלמת לנו על כך) ומשמש לשיפור

בעירה בתהליך ייצור החשמל בחברת החשמל. השליחין היו מעורבים במיזמים בין לאומיים נוספים של "גידולי אנר-גיה" - צמחים המהווים תחליף לדלק מאובנים מזהם. עם הגידולים שכבר נוסו נמנים הסלק והקיקיון.

שינוי ירוק בתפישת הקיבוץ

שני פרויקטים נוספים, קטנים אך לא מבוטלים מהבחינה הירוקה והכלכלית, הם החי-לפת המזגנים הישי-נים והמעבר לנורות פלואורסצנטיות.

המזגנים הישנים היו צרכני חשמל מופרזים, ובנוסף, גז הקירור עליו עברו תרם להגדלת החזר באוון. החלפנו אותם במכשירים בעלי נצילות אנרגטית גבוהה עם גז קירור ירידותי לסביבה.

הנורות הפלואורסצנטיות החד-שות מאפשרות חיסכון עצום באנרגיה - ניתן היום להאיר את כל חדרי הבית באותה כמות אנרגיה אותה צרכה נורת ליבון ישנה בודדת בסלון.

הפרויקטים ה"קטנים" האלה מהווים סמל לשינוי בתפישת הקי-בוץ והחברים ה"פרטיים" בכל הנו-

גע לחיסכון בכסף ובמשאבים הסביבתיים.

את בתינו, דרך אגב, אנחנו בונים בהשראת המדבר - בידוד קירות וגגות רעפים לחיסכון באנרגיה.

בזכות קולטי שמש אנו מאריכים את תקופת הפעילות בבריכה בחודשיים נוספים בכל שנה. משאבה שואבת את מי הברכה לקולטי שמש המונחים על מדרון סמוך. המים החוזרים מעלים את טמפרטורת הברכה במספר מעלות - דבר המאפשר פתיחת מוקדמת של עונת הרחצה והארכת העונה בחודש נוסף בסיום. אנחנו מחזורים סדרתיים. יש לנו פינות מחזור מכל הסוגים: בקבוקים, ניירות, קרטונים, שקיות, מכשירים חשמליים ישנים המכילים גורמי זיהום סביבתי רבים - כולם נאספים לפינוי ומחזור.

יש לנו חנות יד שנייה, שלא רק תורמת את הכנסותיה לבית החור-לים יוספטל באילת, אלא גם תור-מת לקיימות של כולנו: כאשר חבר מסיים את השימוש בחפץ כלשהו העברתו לחבר אחר חוסכת את החור-מרים ואת המשאבים האנרגטיים הדרושים ליצירת אותו חפץ. בכך אנחנו מעיקים פחות על הסביבה.

כל ילד ביטבתה יודע שצריך לשי-מור את הסוללות המשומשות, לה-שליכן לאיסוף במקומות המיועדים לכך ולתרום בכך לעצירת החדרת חומרים רעילים ומתכות כבדות למי

התהום. כמעט לסיום, ובנימה אישית, תרומתי הקטנה לקיימות: הזמנת בשר לראש השנה באקונומיה, פרסום מידע ותקנונים - כולם דברים שנע-שו בעבר באמצעות עוד ועוד ניירות - נעשים עתה באתר האינטרנט של הקיבוץ. מי יודע, אולי כבר הצלנו חלקת ג'ונגל קטנה בברזיל בזכות השימוש בדרך התקשורת הזאת?

עתידי של קיימות

אם לא התרשמתם עד כה ממה שתארת, האופק הקרוב מראה שיטבתה לא עוצרת במיזמים הקיימים: בקרוב יוקם השדה הסול-רי הגדול שלנו "חקלאות סולרית" בתפוקה של 5000KW במקביל, יושלם פרויקט כיסוי סככות הרפת בפנלים סולריים, כהשלמה לסככה הקיימת. כמו כן, החכרנו לחברת "Better Place" מקום ליד המ-זנון עבור עמדת טעינה לרכבים חשמליים.

קיימות במובנה הרחב היא היכור-לת להמשיך לקיים תהליך או מצב לאורך זמן. באקולוגיה מדברים על מערכת בת קיימא. מה מסמל המ-שכיות בעולמנו יותר מכל? כמובן - דור ההמשך. לכן, אחד הדברים המרכזיים שעלינו לעשות היום, הוא לחנך את דור ההמשך לאכפ-תיות סביבתית, במסורת "והגדת לבנך".

הניס אקבא את העיון כא אודע? כועסיק עא פרסוק? רוצים אלוהא עזב בןאקא אגרי?

מערכת "במקום" מעוניינת לקבל מכם משוב.

1. אילו כתבות שהתפרסמו לאחרונה נהניתם לקרוא? 2. ספרו על נושאים שיעניינו אתכם לשמוע עליהם. 3. מה הייתם רוצים שישמרו?

נשמח אם תענו על השאלות ותשיבו לנו בדוא"ל: elad.bimcom@gmail.com או בדואר: אלעד הן, לוטם 12, נצרת עילית, 7591

מחכים לתגובותיכם, מערכת "במקום"

הוא לא עושה זאת מבחירה, הוא עושה זאת בשביל תג מחיר (צילום: חנן כהן)

(איור: יעקב גוטמן)

הארות

זו התפילה שלי

אלי גורן / גבע

בשכבי לישון בחצות הלילה, האזנתי לשיחתו של ד"ר מוטי זעירא על התפילה בשירה העברית. שירה של חנה סנש "אלי אלי", שירו של ביאליק "הכניסיני תחת כנפך", שירו של שאול טשרנחובסקי "אני מאמין" (שחקי שחקי), שירה של נעמי שמר "לו יהי", שירת רחל ועוד. אכן אלה הם שירים של תפילה יהודית.

הכמיהה המושרשת עמוק בתוך המסורת היהודית שלומדת ומפרשת כל מילה, כל רגש טוב ורע, הכמיהה הזו אל החופש, אל הטוב, אל הצדק, אל הנובעת מתוך עולם אכזר, אל הצדק ואל היפה, הנובעת מתוך עולם אכזר, זו התפילה שלי

מיהו אותו "אלי אלי" של חנה סנש בשבילי? לגבי הוא מבטא את הכמיהה היהודית הכי טהורה אל החופש, אל הטוב, אל הצדק, אל היפה. הכמיהה שנובעת מתוך עולם אכזר. הכמיהה הזו מושרשת עמוק בתוך המסורת היהודית לדורותיה, בכל סיפורי הבריאה, בסיפור אבי רהם, במתן תורה, בלוחות הברית, בעשרת הדברות, בסיפורי המדבר, במשה, בנביאים וברוב חכמי ישראל לדורותיהם.

כל אלה הם חלק בלתי נפרד ממני. אך מיהו אותו "אלי אלי" לאיש אשר אינו מאמין? מיהו היושב במרומים ומחליט בחודש תשרי מי יהיה ומי ימות? מיהו אותו "אלי אלי" שיושב בשמים ומחליט לתת שכר לכל מעשה טוב ועונש לכל מעשה רע? מיהו עבוד מי שרואה בכל יום שאין סדר בעולם, שאין צדק ואין שכר ועונש? הכמיהה המושרשת עמוק בתוך המסורת היהודית שלומדת ומפרשת כל מילה, כל רגש טוב ורע, הכמיהה הזו אל החופש, אל הטוב, אל הצדק ואל היפה, הנובעת מתוך עולם אכזר, זו התפילה שלי.

אורח לרגע

תג מחיר

תג מחיר לחבר, זה ההבדל בין חברה שוויונית לחברת פערים. זה ההבדל בין אדם לסחורה. זה לא קשור לחירויות ולא לחופש. ואולי ההיפך: מי שזקוק לתג מחיר כדי לתת מעצמו, הוא במידה רבה אדם חופשי פחות

כי אם קשה - ראוי "לחתוך" לכולם במידה שווה; אם מתרווחים - ראוי לחלק לכולם במידה שווה. מצד קה לא צריכה להתחלק באופן סלקטיבי רק כי משהו נושא בתואר מנכ"ל או יו"ר והאחר נושא בתואר פועל

ייצור. כך גם העושר, כשהוא ישנו. זה לא קשור לחופש הפרט, לחופש הבחירה, למורסדות כופים. זה קשור למי שחק פוליטי שבו מי שחזק יכול לאפשר לעצמו יותר. ולמה הוא חזק? כי הוא עם "היד על השלטון". אתמול הוא היה "חבר", היום הוא יו"ר או מנכ"ל והתפקיד נותן לו כוח לקבוע תג מחיר לכל עמדה ותפקיד.

תג מחיר לחבר, זה ההבדל בין חברה שוויונית לחברת פערים. זה ההבדל בין אדם לסחורה. זה לא קשור לחירויות ולא קשור לחופש. ואולי אפילו ההיפך: מי שזקוק לתג מחיר כדי לתת מעצמו, הוא במידה רבה אדם פחות חופשי. הוא לא עושה זאת מתוך בחירה, מרצון טוב, מתחושת שייכות, הוא עושה זאת בשביל תג מחיר. תג המחיר עושה אותו ל"שווה", לא הוא כשלעצמו.

ו"הפרזיטים"? הריהו הפרזיטים - קובעים להם תג מחיר נמוך. זה השוט שהעגלון אוחז בידיו כדי להאיץ ב"פרזיט" שלא להתעצל. זה השוט העושה את ההבדל בין חברה של אנשים חופשיים ושווים, מחויבים זה לזה, המקיימים ביניהם דיאלוג לבין חברת פערים שה"חוקים" כופים את כלליה. יש להם שוט שבעזרתו הם קובעים תג מחיר לכל חבר.

עזא דלומי

תהייתי סביב נושא הפרטת הקיבוץ, התהייה הגדולה ביותר נוגעת לסירור במ - מי יותר, מי פחות - של האנשים להמשיך להתקיים מתקציב שוויוני ולחלק ביניהם את ההכנסות בלא יצירת פערים. לא מדובר, כמו בן, בכל החברים, אלא בעיקר באלה החושבים שהם "שווים" יותר ומכאן שגם "מגיע" להם יותר.

התהייה הזאת עולה משום שהסירוב לשוויוניות לא באמת קשור ל"קולקטיביזם", ל"בולשביזם", ל"שיתוף החור" נק" ולשאר מרעין בישין שמטיחים בקיבוץ המסורתי; הוא גם לא קשור לצורך להתקדם מבחינה מקצועית, שהרי רוב מקבלי השכר גבוה נמצאים ממילא "למעלה" בהיררכיה התעסוקתית.

התהייה הזאת עולה כיוון שהרצון הזה ל"עוד" לכיס הפרטי, איננו מייצר בהכרח גידול בתפוקה; שהרי ה"עוד" הזה, שניתן לחלק מן החרים, לא נוצר יש מאין: מקורו בעיקר ב"פחות" שיינתן לחברים אחרים, הנמצאים בתחתית שרשרת המזון. ולבסוף, התהייה הזאת עולה גם משום שפערי שכר אינם תנאי הכרחי לתיקון שמבקשים לחולל אלה הסבורים שצריך שינוי בקיבוץ הקלאסי כי אין בו די חופש לפרט ואין בו חופש בחירה מקצועי ואין כסף להוריש לבנים. שהרי את אלה, אם יש רצון כן ואמתי, ניתן להשיג גם ללא פתיחת פערי שכר.

מכל

זה השוט העושה את ההבדל בין חברה של אנשים חופשיים ושווים, מחויבים זה לזה, המקיימים ביניהם דיאלוג לבין חברת פערים שה"חוקים" כופים את כלליה. יש להם שוט שבעזרתו הם קובעים תג מחיר לכל חבר

במקום
 לאנשים שאוהבים קיבוץ
 גיליון מס' 33
 נובמבר 2011, חשוון תשע"ב
 יוצא לאור ע"י עמותת "חוג העמקים" יחד עם המטה השיתופי הקיבוצי
 עורך: אלעד הן
 מערכת: אלי גורן ומריו טויב
 עיצוב ועריכה גרפית: בני בנגלס
 הדפסה: סולן הדפסות בע"מ, פתח תקווה
 מופץ בכל הקיבוצים בארץ
 הקוראים מוזמנים להגיב ולכתוב אלינו:
 דואר אלקטרוני: elad.bimcom@gmail.com
 טל': אלי - 054-6633322
 אלעד - 052-5348554
 תודה מיוחדת ללורד בוב מאנגליה על העזרה הגדולה בהוצאת העיתון לאור

החלוצים החדשים מחיפה כימיקלים

אלעד הראל מספר על הצלחת מאבק העובדים בחיפה כימיקלים ומסביר מדוע הוא רואה במאבקם של עובדים אלה חלוציות חדשה וקריאת כיוון עבור תומכי השיתוף והשוויון

אלעד הראל / קבוצת מפרש, מעגל הקבוצות

בתפקידי

תופי וכרכו מעגל הקבוצות, ליוויתי מרחוק באהרה רבה את מאבקם הקשה והחלוצי באופיו של עובדי חיפה כימיקלים. המאבק הסתיים כעת, באחד בנובמבר, בחתימת הסכם קיבוצי חדש, שהוא הצלחה גדולה לעובדים, וזאת לאחר חצי שנה של שביתה בה העובדים התקיימו ללא משכורות. ההצלחה המרכזית של המאבק היא שההסכם שנחתם מביא לצמי

השתתפות כולנו במאמץ לארגון עובדים בישראל יוצרת דינמיקה, שפה ומטרות חדשות שמהוות את ראש הגשר לתהליך החזרה של ה"שיתופניקים" לפעולה בעומק החברה הישראלית

צום משמעותי של הפערים בין "דור א" ו"דור ב" במפעל ויוצר אפק של ביטול שיטת ה"דורות" במפעל תוך עשר שנים. למי שלא מכיר, "שיטת הדורות", שפשתה בעשורים האחרונים

עסקה הפוגענית של דור ב' הצטרפה גם העסקה הולכת וגוברת של עובדים בחוזים אישיים פוגעניים והעסקה של עובדי קבלן נטולי זכויות. עובדי חיפה כימיקלים, יחד עם ארגון "כוח לעובדים" אליו הצטרפנו, לקחו על עצמם להוביל מאבק משותף כנגד נורמת ההעסקה הפוגענית הזאת. ההצלחה הגיעה לא מעט בזכות שיתוף הפעולה והסולידריות בין עובדי דור

הצעירים. הובלת המאבק דרשה עבודה עדינה, מנהיגות, עידוד ומציאת פתרונות כלכליים לעובדים השובתים, במקביל להתמודדות עם מו"מ קשוח ומורט עצבים מול הנהלת המפעל. אלי, חברי בוועד וחברים נוספים מבין העובדים עשו כל זאת, ובנוסף לכך הוסיפו וגילו סולידריות עם מאבקי עובדים נוספים שהתרחשו בארץ במקביל, כדוגמת מאבק העובדות

לקחו את סממאות המחאה והפכו אותן למציאות (צילום: ניר ודל)

א' לעובדי דור ב'. יחד, הם הוכיחו שה' בעיה אינה – כפי שאוהבים להציג זאת מתנגדי העבודה המאורגנת – ההסכם הטוב שיש לדור א'; הבעיה היא ההסכם הרע שיש לדור ב'.

החלוציות של ימינו (צילום: רביד רובנר)

המפגש שלי עם מובילי המאבק היה מעורר השראה. קחו לדוגמה את אלי אלבו, יו"ר ועד העובדים, שעובד במפעל כבר 35 שנים, אך נחשב "עובד דור ב" ומשתכר שכר זעום. מעמדה זו הוא הוביל את העובדים לשביתה קשה של חצי שנה ללא משכורות ככדי לבטל את נורמת ההעסקה הפסולה הנהוגה במפעל. לדבריו, אחת המוטיבציות המרכזיות מבחינתו היתה לאפשר את עתידם של עובדי המפעל

הסוציאליזם. החלוציות בעבר אופיינה בקריאה ל"הגשמה עצמית". הגשמה עצמית לא במובן הקיים היום של דאגה לעצמך, אלא במובן של הגשמת רעיונות ואידאלים כלליים בחיים ובמעשים האישיים ממש, תוך הסתכנות. במאבק הזה נחשפתי לקבוצת אנשים שמי גשימים את הערכים הנעלים ביותר של שיתוף, סולידריות ושוויון לא בתיאוריה, אלא במציאות, וכנגד תנאים קשים ביותר. אנשים שלקחו את סממאות המחאה החברתית והפיכו אותן למציאות מוחשית. זוהי, אני מבין, החלוציות הגדולה של ימינו. תובנה זו מסמנת בעיני את הנתיב הרצוי אל העתיד עבור תומכי השינוי והשוויון. התובנה שההובלה לעבר מדינת רווחה אוניברסלית לא יכולה להישאר בידים הבלעדיות של "אלי" טה משרתת", אלא חייבת לבוא בשיתוף פעולה כן ואמיץ עם העובדים העירויניים בישראל, היא קריטית להתפתחותה של הסוציאליזם דמוקרטיה בישראל. הפעילות של חברי מעגל הקבוצות, חברי קיבוץ פלך של השומר הצעיר, חברי קיבוץ משעול של המחנות העזים לים וחברי קיבוצים שיתופיים כפריים אחרים בליווי ותמיכה במאבקם של עובדי חיפה כימיקלים מסמנת את המסלול. השתתפות כולנו במאמץ לארגון עובדים בישראל יוצרת דינמיקה, שפה ומטרות חדשות שמהוות את ראש הגשר לתהליך החזרה של ה"שיתופניקים" לפעולה בעומק החברה הישראלית.

תגובה ל"ושבו בנים לגבולם"
מאת אלי גורן, גיליון 32

עדיין מבכים את יתמותנו

בגיליון "במקום" הקודם פורסמה רשימה קצרה של אלי גורן מגבע, לזכרו של חנן פורת ז"ל. יפה ונכון שכחתם להזכיר חבר קיבוץ יקר ונאמן שהסתלק מאתנו בטרם עת! דומני, עם זאת, כי מן הראוי לדייק בפרטים ההיסטוריים

יוחנן בן יעקב / נפר עציון

ברשימה

היה עירוב בין סיפורו האישי של חנן ז"ל עם סיפורם של בני כפר עציון וסיפור חידושו של קיבוץ כפר עציון. על כך, מספר הערות:

א. הערכים לא "אספו את לוחמיו (של כפר עציון) לבור ורצחו את כולם ברימונים". רוב חברי כפר עציון נהרגו תוך כדי קרב שהתנהל אחרי שהעריבים פרצו את הגדרות וחדרו למרכז הקיבוץ. קבוצה אחת של לוחמים – 39 מתוך 127 שנפלו באותו יום בקרב – פצועים, בנות ועוד כמה מגנים היתה בשעות האחרונות בתוך הבונקר, והוא פוצץ על יושביו כחלק מהקרב.

בשתי סוגיות הייתה

אז מחלוקת לשם שמים

ביני לבין חנן פורת ז"ל.

לשמחת, בני כפר עציון

הכריעו בהצבעה רבת

משתתפים כרעתי, עלייה

כקיבוץ באישור הממשלה

ב. הילדים שהיו בירושלים, יחד עם אימהות (גם כותב שורות אלו ואמו ביניהם) לא ידעו ולא יכלו לדעת לפי סימנים "את הרגע בו נהיו יתומים". חלק מאתנו כלל לא התייחס, כמו חנן פורת ז"ל שאביו היה בירושלים באותם ימי קרבות. רשימת השבויים מגוש עציון, הועברה ל"הגנה" על ידי ראש עיריית חברון עלי ג'עברי כשבועיים אחרי נפילת כפר עציון בקרב. רק ממנה ניתן היה לדעת מי נפל בקרב ומי נפל בשבי הירדנים.

ג. במלחמת ששת הימים רק חלק קטן מ-62 בני קיבוץ כפר עציון לחמו במסגרת יחידות הצנחנים. חנן פורת ז"ל היה בצנחנים, והוא אכן סיפר כי החליט לשוב הביתה כאשר הגיע לכותל. אני החלטתי על כך כאשר הייתי בקיבוץ עלומים, מגויס מול פני רצועת עזה. אחרים עשו זאת כל אחד במ"קום בו שהה.

ד. העלייה לכפר עציון המחודש הייתה ביום כ"ב כאלול תשכ"ז, שבוע ימים לפני ראש השנה תשכ"ח. בראש השנה כבר היינו כאן "קיבוץ ותיק", בן שבוע ימים. לא ברור מה עניין פסוקי הנחמה הנפלאים של ירמיהו, אותם מצטט אלי גורן במאמרו, דווקא לחג הסוכות.

ה. ממש לא נכון שעם עלייתנו המחודשת להתיישבות בכפר עציון "הפסקנו לבכות את יתמותנו". מאז עמדת על דעתי עדיין לא הפסקתי לבכות את יתמותי מאבא ומדוד שנפלו בקרבות גוש עציון. להיפך, השיבה הביתה – מקום בו אני חי מאז ועד יום, בו בניתי את ביתי ובו נולדו ילדי רוב נכדי – מעוררת יום יום מחדש את תחושת היתמות, החלל הגדול שנוצר עם נפילתם יחד עם חבריהם וחברותיהם בקרב. כמוני חשים ודאי עוד בני כפר עציון שהתייטמו. משפט זה נראה לי ממש חסר רגישות! שיבתנו הביתה ובניינו המחודש של ביתנו שחרב וקם לתחייה, הייתה ודאי מענה ראוי לשכול ולחורבן, אך היתמות נותרה.

דרך אגב, לקראת העלייה מחודשת לכפר עציון התנהל דיון בין בני כפר עציון בשתי סוגיות: איזו צורת ישוב אנו מבקשים להקים כאן והאם לעלות להתיישבות גם ללא אישור הממשלה. בשתי סוגיות אלו הייתה ביני לבין חנן פורת ז"ל מחלוקת לשם שמיים. לשמחתי, בני כפר עציון הכריעו בהצבעה רבת משתתפים כרעתי, עלייה כקיבוץ באישור הממשלה!

תגובה לתגובה:

חנן פורת ז"ל אכן סיפר לנו שאביו היה מלווה שיירות ולא נפל במלחמת השחרור. כמו כן הוא סיפר לנו ש-39 הלוחמים שנפלו בשבי ונרצחו נפלו לאחר קרב גדול בו נפלו כ-130 איש. בגלל קוצר היריעה לא כללתי זאת. אלי גורן, גבע

מה בלי כסף?

בחממה בעין שמר לא גובים כסף על פעילויות. האם מנהלי החממה מתנהלים בצורה אנכרוניסטית? ואולי בכך הם משאירים את נר התקווה דולק?

אבישי גרוסמן / עין שמר

ביום

שבת שעברה נערכה בחממה הלימודית הממוקמת במר-כז הקיבוץ שלנו פעילות תרבותית ענפה. לקחו בה חלק ילדי הקיבוץ יחד עם ילדים הבאים מהסביבה ומתחנכים במסגרות החינוכיות של הקיבוץ. בעודי עומד ומתבונן בהנאה כיצד משחקים הילדים, צובעים וכותבים, מקשטים ובונינים ניגשה אלי אישה שלא הכרתי ושאלה אותי האם אני אביטל גבע, מנהל החממה. השבתי בשלילה ושאלתי אותה מדוע היא מחפשת את אביטל.

"אני מחפשת את המקום בו ניתן לשלם עבור ההשתתפות באירוע היפה שמתרחש כאן. באתי עם בתי ועם הנכדים שלי ואני רואה כמה הם נהנים ממה שקורה כאן", אמרה לי.

"לא משלמים עבור ההשתתפות בהפנינג הזה". הסברתי לשואלת שהיתה מופתעת לחלוטין.

"המשחקים, המופעים והכיבוד ניתנים בחינם לכל מי שמצא לנכון לבוא ביום שבת זה לחממה ולהנות מהחוויה המיוחדת הזאת."

"אני הייתי פעם חברה בקיבוץ שהופרט ועבר להתנהלות דיפרנציאלית", הסבירה האישה את עצמה, "ואני יודעת שבקיבוץ צים שהופרטו לא ניתנים דברים בחינם. על הכול משלמים."

"שמעתי", המשיכה האורחת ואמרה, "שגם הקיבוץ שלכם עבר להתנהלות דיפרנציאלית. ציאלית בתקופה האחרונה. ואתם ממשיכים לעשות פעילות תרבותית בלי לגבות עליה תשלום?"

לאחר הפסקה של רגע המשיכה ואמרה, "זה מוזר בעיני. זה לא מתאים למציאות החדשה שאני מכירה בקיבוצים בהם אני מבקרת."

לאחר שנסיימה שיחתנו, הרהרתי ביני לבין עצמי האם מנהלי החממה מתנהלים בצורה אנכרוניסטית שאינה מתאימה לשינוי שבה פועל הקיבוץ בימים אלה. אבל לאחר מחשבה של רגע נתמלאתי שמחה וגאוה על שכן נוהגים חברי, השייכים לצוות המפעיל את החממה, שהחליטו במודע ובראש צלול להמשיך ולפעול אחרת מהמקובל בקיבוצים המופרטים.

בעשותם כך הם משאירים את נר התקווה דולק. נר שאולי יהפוך מחדש להבה גדולה. ואולי, בהשאלה מדברי המשוררת, יהיו הרברים בעולם.

מי ייתן.

דגם שלישי לקיבוץ?

השיזור של כפר גליקסון

רועי רוזנברג רצה להחזיר את הצעירים לקיבוץ כפר גליקסון, אבל לא להביא לקרע ומאבק קשה על משאבים. יחד עם חברים נוספים הוא הוביל למודל של קיבוץ שיזורי שבו כל משפחה בוחרת בין מסלול שיתופי למסלול דיפרנציאלי. הסוד לדעתו הוא בתהליך הדמוקרטי

אלעד הן / קיבוץ משעול

לפני

כמה שנים הרגיש רועי רוזנברג שהקיבוץ תקוע. בתור חבר שהיה מעורב מאוד בחיי הקיבוץ הוא ראה שבעוד הבנים אוהבים מאוד את הקיבוץ, מפרגנים לו ומרגישים בכית, הם לא נשארים לגור בו.

"כבר שנים אנחנו מארגים בחג המשק כנס לבינים והם באים בהמוניהם אבל לא רוצים לגור", הוא מספר.

בעוד המצב הכלכלי היה איתן, הגיל הממוצע

החתך הגילאי והכלכלי של החברים בכפר גליקסון הביא אותנו למסקנה שרשת ביטחון תביא להרעה במוצבם של רוב החברים

ביישוב כבר עבר את השישים וצעירים לא באו. רועי החליט להוביל צוות שיעסוק בצמיחה דמוגרפית.

"המוטיבציה שלי היתה הרצון שהילדים שלי יראו בכפר גליקסון מקום שאפשר להיות בו. אני אוהב את המקום ולא רציתי לראות אותו רועך" הוא אומר, "לכן קיבלנו החלטה לבנות מסלול מיוחד לבנים שיבואו לקיבוץ ויבנו בו בית כתר שבים. חתמנו איתם גם הסכם לפיו אם יהיה שינוי דיפרנציאלי הם יתקבלו לחברות. ובאמת עשרה בנים הגיעו והתחילו בבניה."

עד כאן זה נשמע כמו תהליך דיסטנדרטי של קיבוצים. איך מפה יצא המודל הייחודי שלכם?

רועי: תוך כדי השיחות האלה העליתי את האפשרות לקדם שינוי רציני יותר במבנה הקיבוץ. הקמנו צוות בדיקה מצומצם לבדיקה רצינית של הנושא. הבאנו נציגי קיבוצים שונים, כאלה שעברו שינוי וכאלה שלא עברו שינוי, כדי לשמוע מה קורה בקיבוציהם. לבסוף הקמנו צוות גדול של 14 חברים שיתפקד כצוות שינוי. הצוות הזה נבחר בקלפי עם כתב אמנה של 15 העקרונות עליהם הצוות יתבסס. בהמשך צירפנו את ישראל צופים כיועץ מלווה. צריך לציין גם את גדעון טלטש,

רועי רוזנברג

(צילום: אסתי רוזנברג)

שלי הן כבר דור רביעי. הייתי רוצה שהן יחשבו עליו כעל מקום שטוב להיות בו."

אם כן, לא רציתם את מודל רשת הביטחון. איזה מודל הצעתם?

ניסינו להתמודד עם הקשיים שעלו ממודל רשת הביטחון והגענו לבסוף למה שאנחנו קוראים "מודל שיזורי", שבו כל משפחה צריכה לבחור מסלול: המסלול הנוכחי והמסלול המתחדש.

משפחה במסלול הנוכחי ממשיכה להתנהל בקיבוץ במידה רבה כפי שהיה קודם: החברים מקבלים תקציב ונהנים מרשת הביטחון הטוטלית שהקיבוץ מעניק להם.

והכל זהה למצב הקודם?

יש כמה שינויים. קודם כל, הפרטנו כמעט את כל השירותים של הקיבוץ. שירותים מוניציפליים כמו נוי, חשמל, מזכירות ופיתוח אנחנו מממנים באמצעות מס מוניציפלי בסכום אחיד של 1,021 ש"ח שכל חבר משלם.

שינוי נוסף הוא הטבה תקציבית משמעותית לכל חבר שמבוססת על הכסף שנחסך באמצעות השינוי

מנהל הקהילה, שעזר, יזם ודחף את התהליך. מהר מאוד הגענו לתוכנה שהקיבוץ היום לא בנוי לרשת ביטחון במתכונת הסטנדרטית. החתך הגילאי והכלכלי של החברים בכפר גליקסון הביא אותנו למסקנה שרשת ביטחון תביא להרעה במצבם של רוב החברים, מה שיביא להתכתשות אין סופית ופגיעה בקיבוץ.

הנכד הראשון בקיבוץ

רועי הוא דור שלישי בקיבוץ כפר גליקסון. הוא בן 51, נשוי ואב לארבע בנות. שנים רבות הוא עבד בתפקידי ניהול פרויקטים בתעשייה. היום הוא עצמאי שעוסק בנדל"ן.

רועי: "מאז ומתמיד, מגיל 24 או 25, הייתי פעיל מאוד בקיבוץ – תמיד חבר בוועדות או מרכז ועדות. בעשור האחרון הייתי פעיל מאוד בארגון שני חגים מרכזיים אצלנו: יום העצמאות וחג השבועות. חג השבועות הוא חג גדול בכל הקיבוצים, אבל אצלנו זהו גם חג המשק, יום העלייה על הקרקע." הוא מספר בגאווה מלווה בהומור על כך שהוא הנכד הראשון שנולד בקיבוץ. יותר ברצינות הוא מוסיף "סבא וסבתא שלי ייסדו את הקיבוץ. הבנות

עזרא דלומי

שמאלית/ כותרות

אין שמר! מתי אין השופט???

(ג. שפירא)

שמאלית/ פנסיה

הצעה חדשה של פנסיה בראש: גובה הפנסיה יעמוד על 4% משכר הממוצע של יועצי השינוי

הקיבוצים המתחדשים: הצמדת הפנסיה למפלס הכינרת תבסס את גובהה על נתונים אובייקטיביים

(צילום: Ori)

יותר. היה ברור שהמכניס פחות יבחרו בנתיב השיתופי. צריך להסביר שב-15 השנים האחרונות תקציבי החברים בכפר גליקסון בנויים על משכורות החברים שחולקו באופן שוויוני ולא על הרווחים של עסקי הקיבוץ. רווחים מהעסקים באו בתוך בונוס לחברים. השיטה הזאת ממשיכה במסלול הנוכחי. כדי למנוע את המצב שאתה מתאר קבענו מנג' נון שמתחייב לקיים עבור החברים במסלול הנור כחי את רמת התקציב שנקבעה בחוברת השינוי. אם נקלע למצב שהמשכורות במסלול לא יספיקו כדי לקיים את רמת ההכנסה שהחוברת התחייבה אליה, הקיבוץ מתחייב להפריש מהכנסות העסקים קודם כל לשמירת גובה התקציב של החברים במסלול הנוכחי. רק אח"כ הם יופנו לחלוקה כבונוס, הוצאות קהילה משותפות אחרות ועוד.

תהליך בנייה ארוך ודמוקרטי

אחד הדברים שחוזרים ועולים בשיחה עם רועי הוא שחלק מרכזי בתהליך היה הדרך בה הוא נבנה ולא רק המודל הספציפי שנבחר.

רועי: היו לא מעט מתחים במהלך התהליך אבל זה היה תהליך ארוך מאוד ומשתף מאוד. אחרי שכי תבנו את הקונספט הקדשנו ארבע אספות רק כדי להסביר את המודל ולקרוא את החוברת עם ההצעה שורה שורה. לא רצינו שחבר יגיד "לא הבנתי". לאחר מכן היו מספר חודשים בהם החברים התבקשו להציע חלופות לכל חלק מההצעה. חברים הציעו עשרות הצעות שכולן עלו לדיון בצוות השינוי ונידונו בין המציע לצוות. הצעות שהצוות קיבל הוכנסו לחוברת. הצעות שהצוות לא קיבל עמדו להצבעה באספה מול הצעת הצוות.

היו שש אספות בהן כל חבר הציג את הצעתו. במהלך הדיונים עלו לא מעט מתחים בין אוכי לוסיות, אינטרסים, קבוצות כלכליות ועוד, אבל על כל הצעה והצעה הצבענו בקלפי. כל ההצעות שהתקבלו - לא רק הצעות הצוות - נכנסו לחוברת הסופית. בהצבעה בקלפי על החוברת הסופית היא התקבלה ברוב משמעותי של 80%. עשינו תהליך משתף שרוב מכריע מבין החברים מרוצה מתוצאותיו.

דברים לסיכום?

אני מרגיש שאנחנו קוצרים כעת את פירות המהלך: קבוצה של עשר משפחות של בני ובנות משק נכנסו לתהליך קליטה לחברות. בנוסף, יש אלינו זרם רצוף וחזק של פניות ממשפחות מכל הארץ שמעוניינות בקליטה לחברות בקיבוץ.

רותים המופרטים. שירותים שהשימוש בהם אינו תלוי בגודל המשפחה כמו ארנונה, תחזוקת בתים וכו' פשוט חולקו לתקציבים האישיים. השירותים שהופרטו והצריכה שלהם תלויה בגודל המשפחה, כמו מים, חשמל, כביסה, חולקו לחברים במסלול הנוכחי באופן יחסי לגודל המשפחה. כך בסיס התקציב עלה ונשמר היחס בין גודל התקציב לגודל המשפחה.

משפחה במסלול המתחדש מקבלת את המשכורת של חברי המשפחה אליה בניכוי המס המוניציפלי והשימושים שלה בשירותי הקיבוץ. הם אחראים בעצמם על תשלומי פנסיה וביטוחים. אין "מס

אין "מס איוון" שמנסה למנוע פערים ואין גם רשת ביטחון כמוזן המקובל כי הקיבוץ הוא רשת הביטחון

איוון" שמנסה למנוע פערים ואין גם רשת ביטחון כמוזן המקובל כי הקיבוץ הוא רשת הביטחון.

יש אפשרות לעבור בין המסלולים?

כן, אבל רק שלוש פעמים. כל פעם שרוצים לעבור יש תקופת צינון יותר ארוכה לפני שניתן לעבור שוב. לאחר הפעם השלישית לא ניתן לעבור יותר.

בנוסף, יש אגרת שירותים שמכסה עבור מי שמר שלם אותה את תחומי החינוך והבריאות. מי שני מצא במסלול הנוכחי חייב לשלם אותה ומי שבמיסלול המתחדש רשאי לשלם. הלוגיקה של המהלך הזה הוא שאת החינוך צריכים בעיקר צעירים שיש להם ילדים ואילו את הבריאות צריכים בעיקר המבוגרים יותר. כך לחברים רבים יהיה אינטרס לשלם. מצד שני, מי שבמסלול המתחדש יכול להגיד: יש לי מספיק כסף, אני לא צריך סבסוד תרופות ולימודים אקדמיים לילדים.

האם לא עלה חשש שיווצר "שיתוף לעניים" שלא יכול לבלבל את עצמו ומי שיכול ילך "לעשות לביתו"?

חילקנו רפים שפרטו לחברים את תקציבם במסלול הנוכחי ובמסלול המתחדש. באופן מובן רוב החברים הלכו למסלול בו תקציבם יהיה גבוה

שמאלית/ הגרעין

דגן לא ראוי לתואר ראש מוסד

(הנהלת שומריה)

ז. שור: נדרוש ייצוג הולם למחוז הקיבוצים בקרב הטייסים שייצאו לאיראן

יותר מדי אנשים שלא עשו שנת שירות מתעסקים בגרעין בלי להבין שום דבר

(י. מרשק)

אם גרעין זרעת, ברח!

להפך

כל עוד קיבוצי המטה השיתופי ישתייכו לתנועה הקיבוצית, מסגרת ההתייחסות שלהם תהיה תנועה שמתפרקת מקיבוציותה. יש לצאת לדרך אחרת של תנועה נפרדת בעלת סדר יום עצמאי. נקודות למחשבה ולדיון

(איור: יעקב גוטרמן)

אורי לוי / עין המפרץ

מצבו

של המטה השיתופי איננו טוב. הוא לא מצליח "להתרו" מם" ולגייס אל שורותיו קיבוצים נוספים מתוך כלל הקיבוצים ה"שיתופיים" או ה"מסורתיים" וכלל לא ברור האם הנחרצות ל"שיתופיות" של הקיבוצים השייכים אליו אכן נשמרת או הולכת ומתמוססת. נדמה לי, כי אחת הסיבות לכך היא שילובם ושזירתם של קיבוצי המטה השיתופי בתוך תנועה" תם המסורתית (כוונתי היא לקיבוצי התק"צ, אין לי תחושה בנושא זה לגבי מצב הקיבוצים מהקי" בוך הדתי).

השפעת התק"צ

השתייכות קיבוצי המטה השיתופי לתק"צ קר" בעת במידה רבה את מסגרת ההתייחסות וקנה המידה להשוואה עבור החברים והנהגות קיבו" ציהם. כך יוצא, שמסגרת הייחוס העיקרית לקי"

בוצי המטה השיתופי כיום היא תנועה שהמגמה המרכזית שלה ושל מרבית קיבוציה היא התפ" רקות מהקיבוציות. כפועל יוצא, זהו גם הלחץ המופעל על קיבוצי המטה השיתופי, גם אם נניח שהם מעוניינים לחתור בניגוד לזרם הכללי. יש חשיבות, אם כן, להמיר את מסגרת ההתייחסות של קיבוצי וחברי המטה השיתופי, במסגרת שתתמוך בכיוון אליו רוצה המטה להתקדם.

השתייכות קיבוצי המטה השיתופי לתק"צ מחייבת אותם גם לעסוק בסדר היום שלה ולאמץ את סדרי העדיפות שלה, אפילו אם אינם מסכי" מים להם. מספיק לצפות במועצות התנועה ול" קרוא את המאמרים בעיתוני התנועה כדי להבין שבכך שהתק"צ מושכת את קיבוצי המטה לוויכוח אין סופי על כל נושא היא מביאה לקואופטיזיה שלהם לתוך סדר היום שלה.

לבסוף, גם המשאבים (כוח אדם וכסף) של קי" בוצי המטה השיתופי יורדים לטמיון בתוך סדר

תגובה למאמרו של אוריאל לוי: דרך משותפת לקיבוצי המטה השיתופי ול"תנועת המחנכים" (גיליון 32)

דאוס אקס מאפינה בחולצה כחולה

בטרגדיה בה הקיבוצים השיתופיים אינם רוצים ואינם יכולים לעצור את פירוק השיתוף האם הם ירצו לקלוט חברים מתנועות הבוגרים לתוכם? והאם תנועות הבוגרים ירצו "להציל אותם מעצמם"? אם ברצוננו ליצור מחזה מוצלח בהשתתפות תנועות הבוגרים, מעגל הקבוצות והמטה השיתופי, עלינו להניח כי לכל הצדדים יש כוחות משל עצמם

אלעד הן / קיבוץ משעול

אוריאל

שלום. אני חבר בקיבוץ העירוני משעול, שהוא חלק מקבוצות הבחירה של המחנות העולים. רציתי להאיר כמה נקודות שנראו לי בעייתיות במאמרך ולנסות להצביע על הכיוון הרצוי בעיני להמשך. חשוב כמובן לומר שאין לי ימרה לייצג את עמדת "תנועות הבוגרים" בנושא וזוהי רק דעתי האישית. אפתח ואומר שאני מסכים עם השאיפות שלך. כמון, אני שואף לקהילה ש"לכל חבריה אפשרות

לספק בצורה מלאה את כל צורכיהם, לבטא בצורה המלאה ביותר את הפוטנציאל האנושי שלהם ובנוסף לכך לחיות בקהילה על פי ערכים של שוויון, דמוקרטיה, אחווה, סולידריות ושו" תפות". כמון, גם אני רוצה שהקהילות השיתופיות האלה יהיו חלק מהחברה הכוללת וינסו להביא למימוש ערכיהן גם בה.

עוד אני מאמין, שראוי שעתיד השיתוף ב" ישראל יכלול שיתוף פעולה תנועתי בין תנו" עות הבוגרים, מעגל הקבוצות והמטה השיתופי (ואולי גם תנועה קואופרטיבית חדשה שתוכל

לקום בעזרת הגופים הללו).

אבל יש גם נקודות בהן אנחנו לא מסכימים. למשל, לאחר שניתחת סטטיסטית את התמו" עטות המחזקים ברעיון השיתופי בקיבוצים כתבת:

שתי דרכים פתוחות בפני הקיבו" צים השיתופיים להתמודדות עם הני" תוח הטרמניסטי הזה: (א) להשקיע

בטיפוח אינטלק" טואלי של מחויבות

ערכית אצל צע"י ריהם - החל מגיל

בית הספר, אבל גם בתקופת שנות הב" חרות; (ב) לקלוט

לתוך שורותיהם צעירים וצעירות אשר המחויבות

הערכית בוערת בעורקיהם ואשר יוכלו להוות מנהיגות ערכית לכלל הצעירים באותו קיבוץ (למשל, מתוך קבוצות הבוגרים של "תנועת המחנכים").

אינני מאמין גדול (כיום) בדרך הראשונה, אבל הדרך השנייה היא בעלת פוטנציאל ולמעשה יתכן שהיא תוכל לאפשר גם את הדרך הראשונה.

פה נעוץ הקושי המרכזי שלי עם מאמרך.

הציפייה שהצטרפות חברים מתנועות הבוגרים תביא "מהפכה" לקיבוץ הקולט, שצעירי הקי" בוך "יצטרפו בהתלהבות" לעשיית צעירי תנו" עות הבוגרים, ושהקיבוץ "יחדש ימיו כקדם", נשמעת טוב מדי, במיוחד כשהיא מגיעה בניגוד לתיאור הקיבוץ המתגלגל באופן טרמניסטי לתהום ואין בו את הכוחות הפנימיים לעצור.

טרגדיה יוונית

בדרמה היוונית העתיקה היה אמצעי ספרותי מקובל: כשהטרגדיה היתה מסובכת ללא נשוא היה יורד לבמה, באמצעות מנוף, שחקן בתפקיד אחד מהאלים היווניים, שהיה פותר את הקשיים בהינף יד. זהו ה"דאוס אקס מאפינה" המפורסם, האל מן המכונה.

כזה הוא הסיפור שאתה מספר. הטרגדיה הקי" בוצית נעה בין הסטיסטיקה השלילית ובין חוסר יכולתו של הקיבוץ לשנות את דרכו. או אז מופיע "דאוס אקס מאפינה בחולצה כחולה" כדי לפתור את התסבוכת.

אריסטו טען (ויסלחו לי הפילוסופים, הידע שלי בתחום לקוח מוויקיפדיה) שיש להמנע מלהשתמש ב"דאוס אקס מאפינה" משום שהוא פוגע באמינות העלילה: המחזאי שלא מצליח למצוא פתרון בתוך חומרי המחזה מוצא לו פת" רון פשוט בהתערבות החיצונית.

מה אנחנו לומדים מבחירתך בפתרון כזה לב" עיות הקיבוץ? לדעתי, יותר משאנחנו לומדים על ערכם הגדול של בוגרי "החולצות הכחולות"

אנחנו לומדים על חוסר האמונה שלך בשינוי העצמי של הקיבוצים השיתופיים. לפי דברייך, קיבוצי המטה אמנם בעלי נכסים חומריים אך אין בהם כוחות חיים שיתופיים, לכן, בהכרח, עליהם לייבא אותם מהחוץ.

אינני שופט את הראליות של תמונת העולם שאתה מציג. אלא שאני נאמן לשיטה שאומרת שהדרך בה אתה מסביר את העולם משפיעה על מה תוכל לעשות בו. לכן, עולה בי השא" לה אם הנחת היסוד לפיה קיבוצי המטה השי" תופי חסרי כוח חיים שיתופי תוכל לבסס שי" תוף פעולה בריא בין תנועות הבוגרים למטה השיתופי. אם דברייך נכונים, האם ירצו תנועות הבוגרים לשחק את תפקיד "האל מתוך המכו" נה" בטרגדיה הקיבוצית? ולא פחות חשוב, האם ירצו קיבוצי המטה השיתופי לקלוט מעיין "תר" כיז ערכי השיתוף בדמות אדם" (נניח שאנחנו באמת כאלה) אם אכן פסה השיתופיות מתוכם? אם כן, הנחות היסוד הללו טומנות בחובן את כישלונן: ככל שהן נכונות יותר כך הפתרון שאתה מציע פחות ריאלי. ככל שאכן אין כו" חות שיתופיים (כלומר, רוב של תומכי שיתוף מהותי) בתוך הקיבוץ כך תנועות הבוגרים יהיו פחות רצויות עבורו והוא יהיה פחות רצוי עבור תנועות הבוגרים.

אריגה עדינה

אני תומך מאוד בשיתופי פעולה בין תנו" עות הבוגרים, מעגל הקבוצות והמטה השי"

פירוד או תנועה בתוך תנועה

ספק אם ימצאו היום יותר משני קיבוצים שיתופיים שיתמכו בפרישה מלאה מהתנועה הקיבוצית כולה, על אף מחדליה וחולייה. עלינו להמשיך בבניית נתיב של "תנועה בתוך תנועה"

השותפות הרחבה בכל מקום שהיא אפשרית ולהיות עצמאיים בכל מקום שהדבר נדרש. זה לא פשוט אבל זה אפשרי. עד היום לא היססנו להציג את המשותף וגם את המפריד. עשינו ואנו עושים זאת מול רשם האגודות השיתופיות. אנו נוהגים כך מול מנהל מקרקעי ישראל, מול רשויות התכנון וגם מול ועדת רוטקופף, הוועדה שהוטל עליה להגיד מחדש את זכויות החקלאים בקרקעות. עמדותינו העצמאיות לא מנעו מאתנו להיות שותפים מלאים במאבקי החקלאים, במאבקי הרפתנים ובמאבקי התעשיינים כנגד הסרת ההגנות על התעשייה המקומית.

עמידת הקיבוצים הדיפרנציאליים

עד היום לא קם בתנועה הקיבוצית (וגם לא מחוץ לתנועה) גוף שיעסוק באופן מקיף וכולל בעתיד הקיבוצים הדיפרנציאליים ובי-ניסיון להשיב על השאלה לאן פניהם. לדגע היה נרמה כי כמה מזכירי קיבוצים דיפרנציאליים נרתמים למשימה, אך בינתיים זה לא קורה. במידה שהיתה התגייסות כזו היא הוקרשה לטרפור היוזמה להעלאת הפנסיה של חבריהם. ספק אם בכך הם שירתו באמת את שולחיהם. השאלה לאן פניהם של הקיבוצים הדיפרנציאליים אמורה להטריד את כולנו. היא אמורה להטריד אותנו היות ואלה חברינו ובמקרים רבים הם שותפינו ברשת מגוונת של שותפויות כלכליות, חברתיות וחינוכיות, בארגונים ארציים ואזוריים, בבתי הספר ובתחומי חיים רבים. היא אמורה להטריד אותנו היות והיעלמותם של מאתיים קיבוצים מהמפה והפיכתם לישובים פרכי ריים חסרי ייחוד שיתופי, אם תתרחש, לא תחזק את הקיבוצים השיתופיים. היא אמורה להטריד אותנו היות והרעיון השיתופי-שוויוני אינו אמור להסתיים על הגדרת של הקיבוצים השיתופיים. יש לו משמעות וחשיבות גם מעבר לגדר שלנו. בקיבוצים, בישובים העירוניים ובחברה הישראלית כולה. תנועה שיתופית-שוויונית זקוקה למעגל לים הנוספים של קואופרציה ושל שותפויות חלקיות מסכיבה, כדי להתקיים וכדי לקיים קשר חי עם המעגלים הרחבים יותר בחברה הישראלית. מכל הסיבות הללו, איני סבור שהיפרדות מהתנועה הקיבוצית כולה, על כל הדברים המציעים שקרו ושקורים בה, הוא המהלך הנכון.

אלישע שפירא / עין השופט

מי שמציע פרישה מלאה מהתנועה הקיבוצית, ראוי שיתחיל מקיבוצו. שינסה לשכנע את חברי קיבוצו לקבל החלטה עקרונית על הקמת תנועה נפרדת של הקיבוצים השיתופיים. כך עשינו בעין השופט לפני כמעט שנות דור. באותם ימים הובנו בקיבוצנו, מזכירי הקיבוץ דאז שמעון אבירון ואנוכי, החלטנו שעיקרה קריאה לאיחוד כל התנועות הקיבוציות. עשינו זאת בימים בהם יגאל אלון הוביל לאיחוד התק"ם ובקיבוץ הארצי איש עדיין לא דן על כך. עברו יותר משני עשורים עד שהדבר התגשם באופן שאינו דומה כלל למה שביקשנו וחלמנו אז. מהיכרותי את הקיבוצים השיתופיים, ספק אם ימצאו היום יותר משני קיבוצים שיתמכו בפרישה מלאה מהתנועה הקיבוצית כולה, על אף מחדליה וחולייה.

האם הפילוג רצוי?

בעניין זה אין לי תשובה מוחלטת ונחרצת כמו לאחרים. ספקותיי רבים וקשים. איני יכול להתעלם מהעובדה שהצורך הזה לא עלה עד היום באף אחד מהקיבוצים בצמוד לדייונים הפנימיים שהתקיימו בהם. ברוב ההחלטות, המצערות לטעמי, שקיבלו קיבוצים שעברו להתנהלות דיפרנציאלית, לא היה לתנועה ולפעיליה תפקיד משמעותי. כך הם גם לא מנעו מאתנו, פעילי המטה השיתופי, להופיע ולהיפגש עם החברים. היכן שהצלחנו למנוע את הסחף, והיו קיבוצים כאלה, הצלחנו נשענה בראש ובראשונה על הימצאותה של חבורה פנימית שידעה לגייס את רוב החברים. נכון להיום, גם בקיבוצי עין השופט, אנחנו נאבקים על המשך הקיבוץ השיתופי. אני מקווה לטוב אבל איני יכול להיות בטוח מה יקרה בטווח הארוך. אני יודע שאיש בקיבוצי אינו חושב שפרישה מהתנועה תחזק את המחנה השיתופי-שוויוני. כך היה גם בקיבוצים האחרים ששמרו על היותם קיבוצים שיתופיים וכך היה גם באלו שבחרו בשינוי הדיפרנציאלי. בראיה כוללת של החברים, הקיבוצים והתנועה, ובהתייחס למשקל כל אחד מהם במרקם הכללי, איני רואה את התועלת שתצמח מהיפרדות מלאה. אני חושב שעל הקיבוצים השיתופיים להמשיך לבנות מציאות של "תנועה בתוך תנועה". מציאות שתאפשר לנו לשמור על

שערו בנפשכם שהיתה קיימת "תנועת המטה השיתופי". מה היו הנושאים בהם היו היא וקיבוציה עוסקים בשנה החולפת (או בשנה הבאה)? האם היו אלה אותם נושאים שנקבעו על ידי מזכירות התק"צ?

העדיפויות של התק"צ, מבלי שיתאפשר להפנותם בכיוונים מתאימים יותר למטרותיהם. לדור יום שיתופי לקיבוצי המטה השיתופי יש סדר יום אחר. במקום לטפח אותו הם מחויבים להתמודד עם נושאים אחרים. שערו בנפשכם שהיתה קיימת "תנועת המטה השיתופי". מה היו הנושאים בהם היו היא וקיבוציה עוסקים בשנה החולפת (או בשנה הבאה)? האם היו אלה אותם נושאים שנקבעו על ידי מזכירות התק"צ? הפרדות מהתק"צ ויצירת מערכת מובנית משמעותית יותר של "תנועת המטה השיתופי", שתהיה מורכבת מקיבוצים בעלי אותה תפישת עולם קיבוצית, תפנה את מעגל ההתייחסות של החברים כפרטים ושל הנהגות הקיבוצים השיתופיים מכלל הקיבוצים, שרוי במסוותים על קיבוציותם, אל קיבוצי המטה השיתופי האחרים.

ליסינום

העליתי כאן רק את הנימוקים התומכים בהצעת. יש כמובן גם קשיים רבים בדרכה ולי רובם אני מודע. אף על פי כן, אני חושב שיש להתייחס אל הקשיים הללו כאל בעיות הדור-שות פתרון ולא כאל נימוקים לביטולה.

ככל שאכן אין בוחות שיתופיים (בלומר, רוב של תומכי שיתוף מהותי) בתוך הקיבוץ כך תנועות הבוגרים יהיו פחות רצויות עבורו והוא יהיה פחות רצוי עבור תנועות הבוגרים

(איור: יעקב גוטרמן)

העצמיים ולא להטיל על שיתופי הפעולה (החשובים) את גורל הקיבוצים והמאבק הפנימי על דרכם. אם לחזור לדימוי, אם ברצוננו ליצור מחזה מוצלח בהשתתפות תנועות הבוגרים, מעגל הקבוצות והמטה השיתופי, יש לארוג את כל המשתתפים בעדינות לעלילה משותפת. כל תפירה גסה לא תצלה. כך, בצמיחה מקבילה של קיבוצים חדשים בעיר ובכפר, של קיבור צים ותיקים ושל מודלים משולבים, אני מאמין שיתכן עתיד טוב יותר לתנועה השיתופית בישראל.

תופי (לעדות - תפקידי כעורך "במקום"). אני רואה חשיבות ביצירה חדשה על בסיס שיתוף הפעולה הזה. אני אפילו רואה חשיבות בניסיונות הקרובים למודל הספציפי שאתה מציע (למשל, ההתיישבות הצעירה של חברי קבוצות הבחירה של המחנות העולים בערבה, שנמצאת בתוך קיבוץ יטבתה ומקיימת קשרים חינוכיים, חברתיים וכלכליים עם קיבור צי האזור). אבל כדי לעזור לשיתופי פעולה כאלה לצמוח, עדיף בעיני להניח שלקיבור צי המטה השיתופי דווקא יש כוחות פנימיים, ולעמוד על פתרונות לבעיותיהם בכוחותיהם

קיבוץ מעברות

ענה על השאלון: עופר הרוצג

שם הקיבוץ: מעברות

תאריך לידה: נושא בעייתי ומקור לריבוי "חגיגות יובל" מקומיות. בשנת 1925 עלו ראשוני חברי מעברות לארץ. בשנת 1927 הוקם הקיבוץ בתור קיבוץ ג' של השומר הצעיר, מראשוני מייסדי הקיבוץ הארצי. בשנת 1933 התיישבו ראשוני החברים באדמות וואדי חווארית, הוא עמק חפר. התוצאה היא שמדי שנתיים ושלושה חודשים אנו חוגגים תאריך עגול כלשהו.

מספר חברים: נכון להיום כ-430 חברים, בערך מגיל שלושים. בנוסף לכך עוד עשרות רבות של בנים מועמדים ובעצמאות כלכלית במסגרת מס' לול צעירים.

אוכלוסיה כללית: כ-830 תושבים שכוללים כ-180 ילדים. יש מספר הורי חברים ועוד כמה עשרות בני זוג של חברים במעמד תושב ("בר רשות").

מספר כלבים: כלבים רבים שגאווותנו עליהם (תלוי את מי שואלים!). מספר מנצחים בתחרויות יופי של כלבים (נו טוב, היופי הוא בעיני המתבונן כנראה).

מספר חתולים: המונים. חלקם זוכים להאכלה מסורה של מספר חברות, חלקם נהנים מפרויקט מחזור הפסולת של המועצה וחלקם, זכרים כמובן, גרים בשדות ובאים מדי פעם להנות מארוחה טובה ועילוסים עם חתולות המשק.

מקורות פרנסה מרכזיים: למעברות שני קומפלי-קסים תעשייתיים - תרימה (מפעל תרופות בבעלות חלקית) ו"מוצרי מעברות" (בין השאר יצרנית "מט' רנה" ושותפה עיקרית בייצור מוצרי מזון מיוחדים ומוצרים לחיות מחמד) שבהם עובדים כשליש מחברי הקיבוץ. בנוסף לכך בשנים האחרונות אנו שותפים בעסקים בחקלאות ובתעשייה עם מספר קיבוצים. כשליש מחברי הקיבוץ הם עובדי חוץ.

זמניות מיוחדות: כרגע אין. כל הזמן עסוקים בהתאמת ההסדרים הקיבוציים לסביבה המשתנה ולהלכי הרוח השונים בתנועה הקיבוצית.

חדר אוכל - מתי אוכלים? חדר האוכל פתוח שישה ימים בשבוע לארוחות בוקר וצהריים. משמש גם לעובדי

מאוד בקשת מחירים שבין 6 ל-20 ש"ח למנה עיקרית, וכל אחד בוחר לו מנה לפי רמת הכולט-טרול המותרת לו, השקפת עולמו הצמחונית או סתם רצון לחסוך בהוצאות. כמו אצל כולם, העוף בצורותיו השונות הוא המנה הנמכרת ביותר.

הנושא החם של השנה בשבילי הקיבוץ: לצערנו, יש לנו בשנה האחרונה מספר עימותים משפטיים עם בני זוג של חברים ועם חברים לשעבר. הדבר מעורר חרושת של שמועות (מפאת לשון הרע, איננו מרבים לדווח לחברים על מהלך העניינים הללו) ותחושות קשות.

אירוע היסטורי: בצד היות קיבוץ מעברות שותף בהקמת הקיבוץ הארצי בשנת 1927, הקיבוץ נקרא על שם המעבר על פני נחל אלכסנדר שסמוך לקיבוץ. בשדות הקיבוץ נפצע בימי הביניים ריצ'ארד לב הארי ובימי קום המדינה היו חברי מעברות שותפים לחסימת הנשק שנפרק מאלטלנה בחוף כפר ויתקין.

מה מרכלים עליכם השכנים?: בעיקרון, איננו עושים סקרים ברכילות... השכנים חושבים שאנחנו עשירים. האמת היא שאנחנו סתם מאורגנים וחושבים על כל גרוש.

איזה סלבריטיזי קשורים בצורה כלשהי לקיבוץ?: הטעות הנפוצה היא שכל האמנים של קיבוץ משמרות כמו שלום חנוך, מאיר אריאל ואחרים משויכים אלינו. היום יש לנו יוצרים צעירים משלנו (גבע אלון הוא המפורסם שבניהם היום) וכמו כן בן מעברות, גיא בר אמוץ, הוא יוצר חשוב באירופה בתחום המייצגים האמנותיים. אחר

תו, שירלי, זכתה לאחרונה בפרס על עיצוב תכשיטים. יש אומרים שדן בן אמוץ ואחרים היו בין חיילי הפלמ"ח שחיו והתאמנו במעברות ערב קום המדינה.

גאוות הקיבוץ: קיבוץ מעברות איננו מצטיין בגאוות יחידה ולוקל-פטריוטיות. אנו הצנוע הידוע. יש לנו פעילות תרבותית עשירה מאוד, מספר חגים מרשימים ונוי מטופח להפליא.

עוד משהו פיקנטי?: בקיבוץ שגדרותינו צמודות אליו, משמר השרון, גדל אהוד ברק. זו סיבה לגאוה?

המפעלים של הקיבוץ ולעובדים של מקומות עבודה ששמוכים לקיבוץ.
בנוסף לכך חדר האוכל פתוח לארוחת ערב שבת ובשבת בצהריים, שאז אוכלים בו מטיילים רבים, אורחים ונופשים למיניהם.
כמו כן, בשנה האחרונה פתחנו את חדר האוכל לארוחה ומפגש חברתי נוסף ביום רביעי בערב.
המנות הכי פופולריות בחדר: המזון בחדר האוכל מו-פרט מזה שנים רבות למדי. על כן מגוון המנות הוא רחב

חשבתם להיקלם בקיבוץ שיתופי?

- ואתם/ן:
- בגיל 26 ומעלה?
  - עם השכלה אקדמית ו\או מקצועית?
  - חושבים שחיים בקיבוץ זה העתיד?
  - רוצים לגדל משפחה במרחב ירוק ובטוח, עם מסגרות חינוכיות איכותיות מגיל 0?
  - רוצים להיות חלק מקהילה בקיבוץ שיתופי ושוויוני?
- אנחנו, בקיבוץ ניר יצחק, מזמינים אתכם אלינו!**
על כל היתר, נדבר.
לפניות וביירוטים:

מריו טויב 052-4269064 sergiot42@gmail.com
ועדת צעירים בפייסבוק: http://on.fb.me/tSJdcM

ממחאה לחיי שיתוף

למערכת במקום נודע על 50 משפחות צעירות ואידאולוגיות שנפגשו במהלך הקיץ האחרון במאהלי המי-חאה ומתוך השיחות והפעילות שקיימו הבינו שהן מעוניינות לקיים חיי קהילה ושיתוף והחליטו להתארגן כדי להקים קיבוץ שיתופי או להצטרף לאחד.
מערכת במקום מברכת את היוזמה ומקווה שמדובר בסנונית ראשונה של האביב השיתופי.

(צילום: Hanay)